

מדד " 100 " יצואני הסחורות המובילים בתעשייה הישראלית

רבעון שני 2009

א. רקע כללי

מדד היצואנים המובילים בתעשייה בישראל נועד להוות חישן ראשוני לזיהוי שינויים בייצוא הסחורות בישראל.

בניית המדד ומעקב אחר התפתחותו לאורך זמן נועדה לקדם שתי מטרות מרכזיות: **ראשית**, הספקת מידע רצוף, שוטף ועדכני על התפתחות הייצוא של היצואנים המובילים בישראל שנועדה לקדם שורה של נושאים כדלקמן: (א) להעמיק את ההבנה במשתנים הקובעים את התפתחות הייצוא ברמת החברות, אזורי סחר, סוגי סחורות והסכמי סחר בין המדינות. (ב) לסייע למשרד לגבש את מדיניותו ביחס לכווני הייצוא העדיפים בכלל והתמיכה בחברות המייצאות בפרט. (ג) לאתר חסמים ושינויים מתהווים במגמות ההתפתחות של ייצוא הסחורות של 100 היצואנים הגדולים. **שנית**, לסייע למשרד בייזום ובבניית תוכניות וכלים להגברת הייצוא בקרב חברות מייצאות בהתבסס על הניסיון שנצבר לגבי היצואניות המובילות. המדד הראשוני נבנה על בסיס קבצי נתוני הייצוא של 100 היצואנים המובילים בישראל המתבסס על דיווח של רישומי המכס משנת 2005. היצואנים המובילים היו ברבעון השני של שנת 2009 כ 56.6% מכלל ייצוא הסחורות וכ- 66.3% מכלל הייצוא התעשייתי ללא יהלומים.

המדד מלווה מדי רבעון את נתוני התפתחות הייצוא בחמישה התחומים הבאים:

- ✓ סך הייצוא - סך הייצוא של 100 היצואנים המובילים בכל רבעון.
- ✓ הייצוא לפי רמה טכנולוגית - טכנולוגיה עילית¹, טכנולוגיה מעורבת עילית², טכנולוגיה מעורבת מסורתית³, טכנולוגיה מסורתית⁴.
- ✓ הייצוא לפי שלשה אזורי סחר מרכזיים - אירופה, צפון אמריקה ואסיה.
- ✓ הייצוא לפי גודל מפעל - עד 500 עובדים, 501 עד 999 עובדים, 1000 עובדים ויותר.
- ✓ הייצוא למדינות יעד שהמשרד מבקש לקדם - ברזיל, הודו, וייטנאם, מקסיקו, סין, קוריאה ורוסיה.

הפרסום בהמשך הינו השישי במספר לאחר שמדד 100 היצואנים המובילים פורסם לראשונה בנובמבר 2006.

¹ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה עילית כוללת: מכונות למשרד ומחשוב(30),רכיבים אלקטרוניים (32), ציוד תקשורת אלקטרוני(33), ציוד לבקרה ולפיקוח(34), תרופות(245).

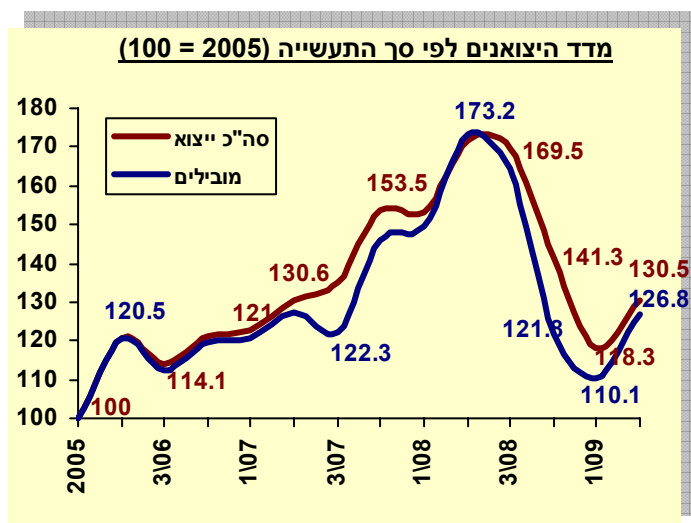
² לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מעורבת עילית כוללת: כימיקלים וזיקוק נפט למעט תרופות(23,24), להוציא (245), מכונות וציוד(29), ציוד ומנועים חשמליים(31), ציוד הובלה לנמ"א(358), כלי רכב מנועיים (35) להוציא (353,355,358).

³ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מעורבת מסורתית כוללת: כריה וחציבה(10,11,12,13), גומי ופלסטיק(25), מינרלים אל מתכתיים(26), מתכות אל ברזיליות ויקרות(271,273), מוצרי ברזל ופלדה(272,274), מוצרי מתכת(28), כלי שיט(353), תכשיטים וצורפות(38), מוצרים לנמ"א(39).

⁴ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מסורתית כוללת: מזון, משקאות וטבק(14,15,16), טכסטיל, הלבשה ועור(17,18,19), נייר, דפוס ומוצרי(21,22), מוצרי עץ ורהיטים(36,20).

מדד סך הייצוא

סך הייצוא של 100 היצואנים המובילים ברבעון השני של 2009 עמד על 5.53 מיליארד דולר בהשוואה ל- 4.8 מיליארד דולר ברבעון הראשון ו- 7.6 מיליארד דולר ברבעון המקביל אשתקד. על פי הנתונים הללו עלה סך הייצוא בקרב 100 היצואנים המובילים בישראל ברבעון השני בכ- 15.2% ביחס לרבעון הקודם. ביחס לרבעון המקביל אשתקד ירד סך הייצוא ב-26.8%. העלייה במדד ברבעון השני באה לאחר ירידה בשיעור של כ-9.4% שנרשמה ברבעון הראשון 2009 לעומת הרבעון הרביעי 2008. העלייה במדד ברבעון השוטף משקפת את תחילת ההתאוששות בביקושים שנפגעו במשבר הכלכלי והפיננסי העולמי.

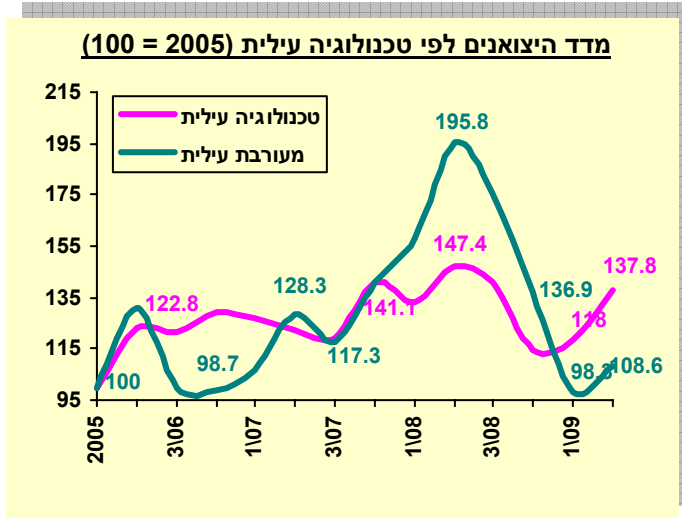

מדד 100 היצואנים הגדולים עמד ברבעון השוטף על 126.8 ביחס למדד הבסיס שנקבע על פי ממוצע רבעוני של הייצוא בשנת 2005. סך הייצוא של היצואנים המובילים עלה ביחס לרבעון הקודם בשיעור של כ-15.2%, שיעור גבוה יותר מהגידול הרבעוני בסך הייצוא התעשייתי שעמד על כ- 9.7%. ניתן לייחס את השינוי בייצוא ברבעון השני של 2009 למספר גורמים:

- ✓ התאוששות בביקושים העולמיים לאחר הירידה שנגרמה כתוצאה מהמשבר הכלכלי. בנוסף לכך שער הממוצע של השקל ביחס לדולר לא השתנה ביחס לרבעון הקודם ועמד על 4.06 ש"ח לדולר, מה שמנע פגיעה ברווחיות הייצוא הדולרי בפרמטר של השפעת שינוי שער החליפין.
- ✓ ברבעון זה התהפכה המגמה וחלה עליה בתקבולי הייצוא בתחום הכימיקלים לצרכי חקלאות (כפי שמשקף בגידול של 10% בענף הכרייה והחציבה).
- ✓ עליה בייצוא בתחום הכימיה וזקוק נפט (17.9%).
- ✓ עליה של כ-8.5% בענפי הפלסטיק והגומי.
- ✓ ירידה קלה של כ-6.9% בענף כלי טיס לאחר עליה של כ-66% ברבעון הקודם.
- ✓ ירידה של כ-9.6% ביחס לרבעון הקודם בענף התרופות.
- ✓ ירידה קלה של הייצוא (קיטון בשיעור של 5.9%) בענפי התקשורת האלקטרונית בהמשך למגמה שהסתמנה כבר ברבעון הרביעי 2008.
- ✓ עליה נאה של כ-48% בייצוא ציוד לבקרה ופיקוח הקוטעת את רצף הירידות הרבעוניות.
- ✓ ראוי להזכיר כי קיימת תנודתיות במדד שמקורה בשינויים עונתיים. ככל שהמדד מפורט יותר (לפי רמה טכנולוגית או לפי גושי מדינות) גובר הסיכוי שההשפעה העונתית עלולה לעוות מעט את המגמה האמיתית של הייצוא.

המדד לפי רמה טכנולוגית

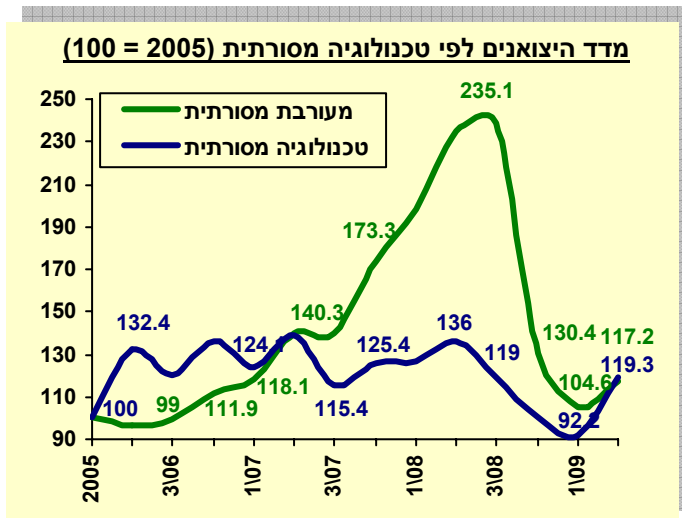
ברבעון השני עמד הייצוא בתחום הטכנולוגיה העילית על כ- 3.33 מיליארד דולר דהיינו 60.2% מסך הייצוא מקרב 100 היצואנים המובילים.

הייצוא בתחום הטכנולוגיה המעורבת - עילית היווה כ- 19.6% מייצוא 100 הגדולים ועמד על כ-1.08 מיליארד דולר. בענפי הטכנולוגיה המסורתית והמעורבת מסורתית הייצוא היווה 20.1% והסתכם ביחד לכ- 1.11 מיליארד דולר, מזה 226.6 מיליון דולר בתחום הטכנולוגיה המסורתית. העלייה בייצוא בין הרבעון השני 2009 לראשון 2009 נובעת מעליות בכל רמות

ענפי הטכנולוגיה למעט המסורתית. הגידול בתחום הטכנולוגיה העילית ביחס לרבעון קודם הסתכם בכ- 16.8% , בטכנולוגיה העילית מעורבת ב-16.6% , בטכנולוגיה המסורתית מעורבת בכ-12% ובטכנולוגיה המסורתית ירידה של כ-0.5% .

בהסתכלות רב שנתית עלה הייצוא ברבעון השני 2009 בקבוצות ענפים אילו בכ- 13.5% (עילית) עד 16.6% (עילית מעורבת) בהשוואה לרבעון הבסיס (2006).

המדד לענפי טכנולוגיה מעורבת מסורתית מראה עליה של 12% בהשוואה לרבעון הראשון 2009. זהו הרבעון הראשון של עלייה בענף זה לאחר הירידות הרצופות שחלו בו בשני הרבעונים הקודמים. תוצאות הרבעון השני 2009 מעידות על היפוך מגמת הירידה שהחלה ברבעון השלישי 2008 בייצוא היצואנים המובילים. הייצוא בתחום המתכת עלה בכ 5.4% . סך הייצוא של היצואנים המובילים בתחום הפלסטיקה והגומי רשם עליה של 8.5%.

התייצבות מחיר הנפט, המשמש חומר גלם עיקרי בתעשייה זו , על כ-60 דולר לחבית , הוזילה את התשומות משמעותית לעומת המלאים הישנים שנרכשו במחירי שיא ותהיה לה השפעה חיובית על הרווחיות. שני ענפים אלה היוו ברבעון השני 2009 כ- 39.3% מקבוצת הטכנולוגיה המסורתית מעורבת.

כפי שנאמר לעיל, העלייה ביצוא (כ-16.8%) בתחום הטכנולוגיה העילית, המיוצג ע"י 51 יצואנים מתוך המאה המובילים בתעשייה, תרמה את התרומה העיקרית לסך הייצוא של המובילים. נמשכה המגמה היורדת מן הרבעון הקודם בענפי ייצוא האלקטרוניקה שרשמו ירידה בשיעור של כ- 5.9% לעומת הרבעון הראשון 2009 לעומת ייצוא ציוד לבקרה ולפיקוח שהפך את מגמת הירידה של הרבעון הקודם ועלה ב-48% לעומת זאת ייצוא ענף התרופות רשם ירידה שהסתכמה בכ- 9.6% לעומת הרבעון הראשון 2009 .

עליה בשיעור חד של כ-149% ביצוא נרשמה בתחום הרכיבים האלקטרוניים .

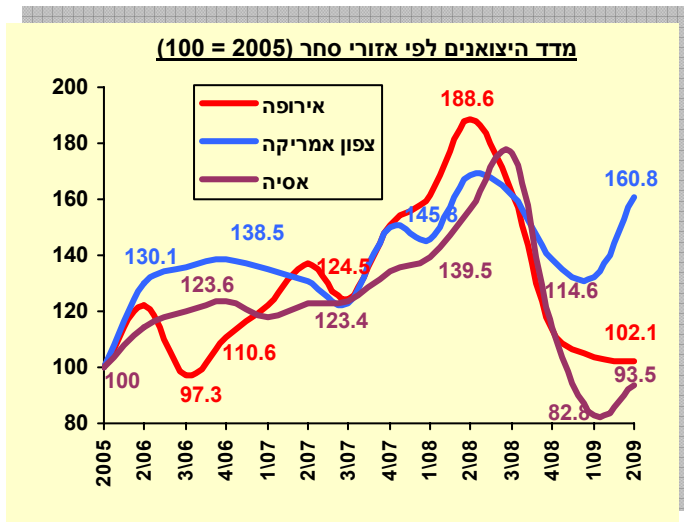
בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד מדד יצואני הטכנולוגיה העילית ירד ב- 6.5% .

ברבעון השני של 2009 עלה מדד הטכנולוגיה העילית ב- 13.5% בהשוואה למדד הבסיס 2006 כלומר במבט רב שנתי הייתה תרומת קבוצת ענפי ההיי-טק חיובית.

היצואנים המשתייכים לקבוצת הטכנולוגיה המסורתית, שלהם משקל נמוך יחסית מכלל 100 היצואנים המובילים, רשמו ירידה מזערית של 0.3% בין הרבעון השני 2009 לעומת הרבעון הראשון 2009. בעוד שביצוא תחום המזון והמשקאות חלה עליה בשיעור של 11.1% הרי שהיא קוזה על ידי ירידה של 10.8% בתחום הטכסטיל וההלבשה.

בהשוואה למדד הבסיס עלה הייצוא בתחום הטכנולוגיה מסורתית מעורבת בכ- 18.4% ואילו המדד בתחום הטכנולוגיה המסורתית ירד בשיעור של 0.5%.

המדד לפי אזורי סחר

ברבעון השני של שנת 2009 מכלל ייצוא 100 היצואנים המובילים יועד לשלשה גושי הסחר: אירופה, צפון אמריקה ואסיה. מסתמנת ירידה קלה ביחס לרמת היצוא של הרבעון המקביל בשנת 2008 (85%) וביחס לרבעון הקודם (84.4%).

בהמשך לכך עולה כי ברבעון השני של שנת 2009 הייצוא לצפון אמריקה הינו הגדול ביותר מבין שלושת הגושים ומהווה כ- 40.4% יותר מאשר לאירופה אשר היווה כ- 29.4%. הייצוא למדינות אסיה מהווה

כ- 11.7%. הירידה ביצוא לאירופה ברבעון זה ביחס לרבעון קודם עמדה על כ- 1.2% בממוצע לעומת עליה בייצוא לצפון אמריקה של כ- 21.9% ולאסיה בשיעור של כ- 12.9%.

בהסתכלות רבעונית ניכרת ירידה קלה (1.2%) בייצוא לאירופה, מדד 102.1 ברבעון השני 2009 (לעומת מדד 103.4 ברבעון הראשון 2009) כאשר הייצוא לצפון אמריקה עלה בכ- 21.9% למדד 131.9 ואילו הייצוא לאסיה עלה כאמור ב- 12.9%. ברבעון השני השנה המדד לאסיה עמד על 93.5 לעומת 82.8 ברבעון הראשון של 2009.

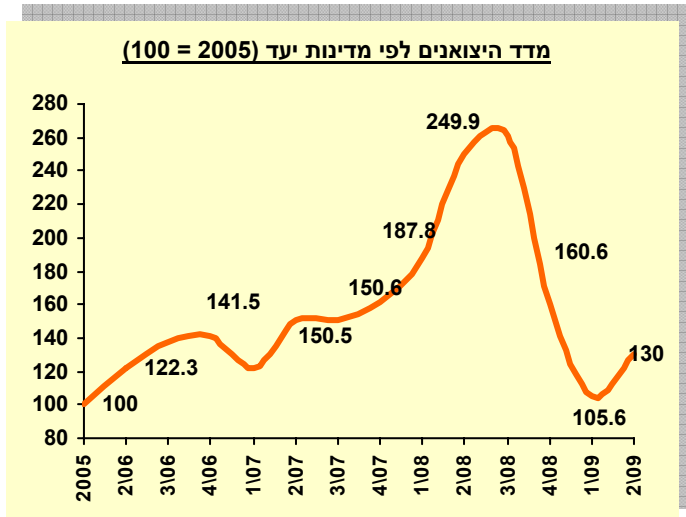
הירידה ביצוא לאירופה ברבעון השני 2009 חלה כמעט כולה בקבוצות ענפי הטכנולוגיה העילית. בטכנולוגיה העילית ירד הייצוא ב-10.5% ואילו בטכנולוגיה העילית -מעורבת חלה עליה של כ- 7.5%. בטכנולוגיה המסורתית מעורבת חלה ירידה של 5% לעומת עליה של כ-17% בטכנולוגיה המסורתית.

הייצוא לצפון אמריקה (ארה"ב, קנדה ומקסיקו) עלה ברבעון השני של 2009 בכ- 21.9% בהשוואה לרבעון הראשון של 2009, זאת לאחר ירידה של כ- 4.8% ברבעון הראשון 2009 ביחס לרבעון הרביעי של 2008.

ברבעון זה נרשמו לצפון אמריקה עליות ביצוא כל סוגי הטכנולוגיה. בתחום מוצרי הטכנולוגיה העילית כ- 23.4%, בתחום מוצרי הטכנולוגיה העילית מעורבת כ- 0.7%, בתחום מוצרי הטכנולוגיה המסורתית מעורבת כ- 33% ובתחום מוצרי הטכנולוגיה המסורתית כ- 2%.

באשר ליצוא לאסיה: חלה עליה ביצוא מוצרים לגוש זה בכל ארבעת תחומי הטכנולוגיה. בסך הכל עלה הייצוא הכולל לגוש סחר זה בכ- 12.9%.

המדד לפי מדינות יצר

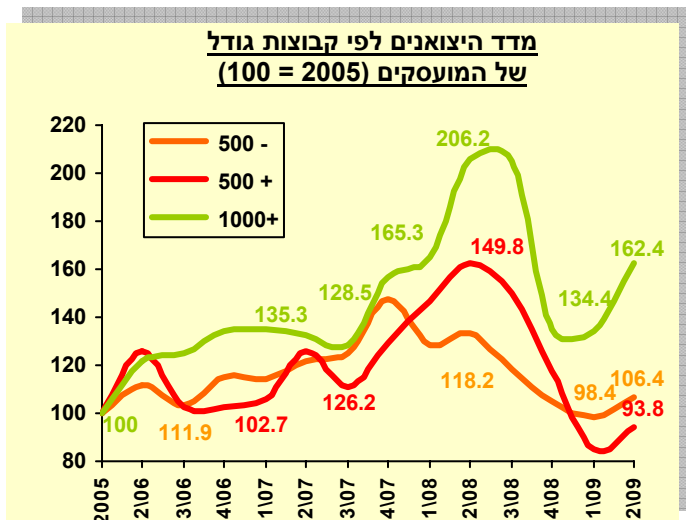
משרד התמ"ס הגדיר שבע מדינות יעד לקידום הייצוא: ברזיל, הודו, וייטנאם, מקסיקו, סין, קוריאה ורוסיה. 100 היצואנים המובילים ייצאו למדינות הללו ברבעון השני של 2009 ב- 600 מיליון דולר סכום המהווה כ- 10.8% מכלל הייצוא של 100 היצואנים המובילים.

ברבעון זה גדל הייצוא לברזיל, וייטנאם, מקסיקו, סין ורוסיה ביחס לרבעון הקודם. לעומת זאת הייצוא קטן להודו ולקוריאה ביחס לרבעון הקודם.

ברבעון השני של שנת 2009 עמד המדד של הייצוא למדינות היעד על 130, עליה של כ-23% לעומת הרבעון הקודם.

בתום הרבעון השני 2009 ממשיכה הודו להוביל במקום הראשון מבחינת נפח הייצוא לארצות היעד בדומה למה שהיה ברבעון הראשון 2009.

המדד לפי אזורי החברה באונחי מספר המועסקים

בחינת הייצוא לפי גודל המפעל (המדד על פי מספר מועסקים), מאפשרת ללמוד על השונות בהתנהגות החברות הגדולות לעומת המעסיקות הקטנות.

המפעלים הגדולים המעסיקים מעל ל-1000 עובדים ייצאו בסכום כולל של כ-3.04 מיליארד דולר ברבעון השני 2009 והיוו 54.9% מכלל הייצוא של מאה היצואנים המובילים. מפעלים המעסיקים בין 500 ל-1000 עובדים ייצאו בסכום של 1.22 מיליארד דולר (22%) ואילו המפעלים הקטנים יותר המעסיקים עד 500 עובדים ייצאו בסכום כולל של 1.27 מיליארד דולר (23%).

ברבעון השני של 2009 עלה המדד בכל הקטגוריות.

בהשוואת הרבעון השני של שנת 2009 לרבעון הקודם ניכרת עליה, כ-8.5%, ביצואם של המעסיקים הקטנים (עד 500 מועסקים) ועליה של כ-9.9% אצל המעסיקים הבינוניים (501 עד 1000 מועסקים). יצואם של המעסיקים הגדולים עלה בשיעור חד של כ-21%. מסתבר כי נמשכת מגמת השיפור ביצואם של המעסיקים הגדולים אשר ברבעון הקודם הצליחו לבלום כמעט לחלוטין את הירידה החדה ביצוא שספגו ברבעון הרביעי של 2008 ואילו ברבעון הנוכחי המשיכו במגמה החיובית והגדילו את הייצוא לעומת הרבעון הקודם בשיעור של כ-21% כאמור.